

SCENARIUSZ LEKCJI TERENOWEJ W EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ

Hasło programowe	Poprzez ogród w świat przyrody
Zakres treści (temat)	Kolory jesieni – dlaczego jesienią liście drzew zmieniają kolory?
Miejsce i czas realizacji	Szkolny teren zielony wraz z ogrodem, pierwsza połowa października, 3x45 minut
Cele:	<p>1) ogólne: Utrwalenie i rozszerzenie wiedzy na temat zmian w przyrodzie zachodzących jesienią na przykładzie drzew liściastych. Uwrażliwianie na piękno natury poprzez aktywny czas spędzony na jej łonie i działanie plastyczne. Integrowanie się z rówieśnikami i nauka współpracy.</p> <p>2) szczegółowe, uczeń: Prawidłowo mnoży, dodaje i odejmuje liczby w zakresie 100. Poprawnie odczytuje mapę i potrafi odnaleźć w terenie wskazany na mapie punkt. Rozwiązuje wykreślankę, odczytuje hasło. Czyta ze zrozumieniem polecenia. Bierze udział w rozmowie lub słucha uważnie informacji na temat zmian zachodzących w przyrodzie jesienią na przykładzie drzew liściastych. Potrafi wyjaśnić czym jest chlorofil i dwutlenek węgla. Potrafi wymienić kolory charakterystyczne dla jesieni. Rozwiązuje kartę pracy w oparciu o zapamiętane informacje. Tworzy pracę plastyczną ze zgromadzonych materiałów, wypowiada się na jej temat. Współpracuje zgodnie w zespole.</p>
Metody i techniki pracy	uczenie się przez działanie, gra dydaktyczna, pogadanka, opis, ekspresja twórcza poprzez działania plastyczne
Formy pracy	grupowa, indywidualna
Środki i materiały dydaktyczne	kartonowe pudełka na samodzielnie zgromadzone przez uczniów rośliny, podkładki A4, ołówki, karty pracy (załącznik), koperty na

	<p>zadania, zadania dla grup (załącznik), mapki przedstawiające teren zielony szkoły wraz z zaznaczonymi za pomocą liczb miejscami (załącznik), kolorowe kartki z bloku technicznego A4 i A3, taśmy klejące, kleje typu magik, kredki pastelowe, nożyczki, telefon z aplikacją Flora Incognita oraz stoperem, koce lub podkładki do siedzenia</p>
<p>Przebieg zajęć/lekcji</p>	<p>1) faza przygotowawcza (wstępna) Klasa wraz z nauczycielem spotyka się w szkolnym ogrodzie – przeprowadzona zostaje krótka gimnastyka na rozgrzewkę, a następnie rozmowa, podczas której nauczyciel zadaje pytania: <i>Jak wygląda szkolny ogród o poranku? Jakie dźwięki słyszycie? Jakie zapachy czujecie?</i> Następnie nauczyciel przedstawia uczniom plan dzisiejszych zajęć w terenie, opowiada o czekających dzieci zadaniach, dzieli klasę na zespoły 3-4 osobowe i ustala punkt zbiórki dla grup, które ukończą wszystkie trzy zadania. Przypomina o zasadach bezpieczeństwa.</p> <p>2) faza realizacyjna (główna) a) Każdy zespół otrzymuje ołówki, podkładkę, mapę przedstawiającą szkołę wraz z otaczającym ją terenem zielonym oraz <u>pierwsze zadanie</u> (matematyczne). Po wykonaniu poprawnych obliczeń dzieci odszukują na mapie liczbę będącą wynikiem ich działania i udają się we wskazane miejsce. Tam znajdują kopertę z <u>drugim zadaniem</u> (polonistycznym). Po poprawnym wykonaniu zadania, zgodnie z załączonym do niego poleceniem, grupy udają się do nauczyciela po <u>zadanie trzecie</u> (przyrodnicze).</p> <p>b) Zespoły wykonują zadanie trzecie, polegające na zebraniu najróżniejszych roślin do kartonowych pudełek. Każda grupa ma na to około 15 minut, dzieci mogą poruszać się po całym terenie zielonym szkoły. Po wykonaniu zadania wszyscy spotykają się w umówionym miejscu. Klasa siada w dużym kręgu. Grupy prezentują swoje zbiory, wspólnie z nauczycielem rozpoznają zebrane rośliny (można pomóc sobie aplikacją) i segregują zbiory według kolorów. Nauczyciel pyta: <i>Jakie kolory ma jesień? Które kolory dominują?</i></p> <p>c) Spośród zebranych przez dzieci liści nauczyciel wybiera kilka tego samego gatunku, ale w różnych stadiach rozkładu. Pyta uczniów, czy mają pomysł na uszeregowanie tych tych liści.</p> <div data-bbox="691 1659 1169 1906" data-label="Image"> </div> <p>Następnie, w oparciu o dotychczas zdobytą wiedzę, dzieci wyjaśniają przyczynę zmiany koloru liści jesienią. Nauczyciel, w</p>

	<p>razie potrzeby, zadaje pytania pomocnicze. W przypadku, gdy dzieci nie znają odpowiedzi na pytanie, nauczyciel udziela je dzieciom i zapisuje odpowiedzi dużymi literami za pomocą słów – haseł na kartkach A4, które kładzie w środku kręgu.</p> <p>Pytania pomocnicze: <i>Czym odżywia się drzewo?</i> <i>W jaki sposób drzew produkuje cukier? Co jest do tego potrzebne?</i> <i>Gdzie w drzewie znajduje się fabryka cukru?</i> <i>Co to jest chlorofil? Jaką pełni rolę?</i> <i>Co dzieje się z drzewem, gdy zaczyna brakować słońca? Dlaczego zrzuca liście?</i> <i>Dlaczego nagim drzewom łatwiej jest przetrwać zimę?</i></p> <p>W ramach podsumowania dzieci otrzymują <u>karty pracy</u>. Każdy uczeń stara się rozwiązać zadanie indywidualnie, ale dopuszczalna jest wzajemna pomoc w grupie.</p> <p>d) Klasa przenosi się na miękkie boisko szkolne, gdzie w parach, indywidualnie lub w grupach 3-4 osobowych tworzą prace plastyczne pod tytułem „Jesienny ogród moich marzeń”. Wykorzystują do tego swoje zbiory przyrodnicze oraz kredki pastelowe, duże kartki z bloku technicznego, kleje i taśmy.</p> <p>3) faza podsumowująca (końcowa) W wybranej części ogrodu klasa tworzy galerię swoich prac. Dzieci opowiadają krótko o pomysłach na swój ogród marzeń. Nauczyciel robi pamiątkowe zdjęcia i zadaje kilka pytań sprawdzających wiedzę z zakresu zmian zachodzących w drzewach jesienią. Prosi chętne dzieci, by oceniły zajęcia terenowe w skali 1-6 i uzasadniły swoją ocenę. Następnie uczniowie otrzymują czas wolny na swobodne zabawy w szkolnym ogrodzie.</p>
<p>Komentarz i ocena przebiegu lekcji</p>	<p>Przed planowymi zajęciami warto poinformować rodziców, że odbędą się one na terenie zielonym szkoły, muszą więc zadbać o odpowiedni strój dla dziecka w tym dniu. Przed lekcjami należy zarezerwować sobie czas na rozmieszczenie kopert z zadaniami w terenie, zabezpieczyć je przed wilgocią np. koszulkami. Pomiedzy rozwiązywaniem kart pracy, a pracą plastyczną warto zrobić przerwę na drugie śniadanie, skorzystanie z toalety. Dobór dzieci do grup zależy od nauczyciela i jego znajomości klasy i panujących w niej relacji. Trudność zadań należy dopasować do możliwości dzieci, moja propozycja jest skierowana do uczniów z klasy III. Kartę pracy o liściach pobrałam ze strony www.szpiedywiedzy.pl. W ramach powtórki na drugi dzień w sali lekcyjnej można wyświetlić dzieciom ciekawą prezentację, na której opiera się karta pracy. Wykreślankę „Bezpieczny las” pobrałam ze strony internetowej Lasów Państwowych, z książeczki edukacyjnej „Z lasem przez cały rok. Jesień”.</p>

Załącznik 1 Przykładowa mapa terenu, na którym odbywają się zajęcia wraz z numerami, pod którymi ukryte są koperty.

Załącznik 2 Przykładowe zadania dla grup.

Zadanie 1 (matematyczne)

Wykonajcie mnożenie, a następnie wpiszcie wyniki zgodnie z kierunkiem strzałek we właściwe miejsca. Wynik końcowy jest tym punktem na mapie, pod którym znajdziecie kolejne zadanie. Liczcie bardzo uważnie!

$$3 \times 3 = \dots\dots \quad 9 \times 6 = \dots\dots \quad 7 \times 7 = \dots\dots \quad 5 \times 2 = \dots\dots$$

$$\dots\dots - \dots\dots + \dots\dots - \dots\dots = \dots\dots$$

Zadanie 2 (polonistyczne, wykreślanka)

sala

Bezpieczny las

Z układanki wykreśl słowa związane z lasem i jego zagrożeniami. Rozwiązanie utworzą litery nieskresłone czytane poziomo od lewej do prawej.

WPISZ HASŁO:

WYKREŚL
(POZIOMO LUB PIONOWO):
BORELIOZA,
BOROWIK, GRZYB,
JAD, JAGODY,
KLESZCZ, LIGUSTR,
POMOC, SZERSZEŃ,
TASIEMIEC, ŻĄDŁO,
ŻMIJA.

K	L	E	S	Z	C	Z	B	E
B	O	R	E	L	I	O	Z	A
Z	J	A	G	O	D	Y	P	Ż
I	B	O	R	O	W	I	K	M
J	A	D	G	R	Z	Y	B	I
S	Z	E	R	S	Z	E	Ń	J
L	I	G	U	S	T	R	E	A
T	A	S	I	E	M	I	E	C
C	Z	N	Ż	A	D	Ł	O	E
L	A	P	O	M	O	C	S	Y

UWAGA! ROZWIĄZANE ZADANIE PRZYNIĘŚCIE DO WYCHOWAWCZYNI!

Zadanie 3 (przyrodnicze, otrzymują je od nauczyciela wraz z pudełkami)

KOLORY JESIENI

Jakie kolory mają otaczające Was rośliny? Bądźcie uważni i zbierzcie do pudełka jak najwięcej okazów w rozmaitych kolorach. Mogą być to liście, trawy, kwiaty, patyki, kora drzew, owoce itp.

Na wykonanie zadania macie 15 minut, do dzieła!

Załącznik 3 Karta pracy

Dlaczego jesienią liście drzew zmieniają kolory?

Pożywieniem drzew jest _____

Do produkcji cukru drzewo potrzebuje: _____

Zielony barwnik, dzięki któremu drzewo może samo wyprodukować cukier to _____

Jesienią, gdy słońca jest mało drzewo nie może produkować pożywienia "zapada w _____"

Zielony barwnik chowa do _____ a liście zaczynają zmieniać kolor.

Liście, które nie produkują pożywienia nie są już drzewu potrzebne. Co z nimi robi drzewo? _____

zima/wiosna/jesienią gdy słońca będzie więcej wypuści nowe, zielone listki, fabryka cukru ruszy na nowo!

Szpedy wiedzy.pl

SCENARIUSZ LEKCJI TERENOWEJ W EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ

Autorka: Katarzyna Kulawik - Zespół Szkół Specjalnych Nr 2 w Krakowie

Hasło programowe	Jesień w lesie
Zakres treści (temat)	Odkrywamy jesień w lesie
Miejsce i czas realizacji	Jesienny las, druga połowa października 3-4 godziny lekcyjne
Cele:	<p>1) ogólne:</p> <ul style="list-style-type: none">- poznawcze<ul style="list-style-type: none">• obserwowanie zmian zachodzących w leśnej przyrodzie jesienią,- wychowawcze<ul style="list-style-type: none">• rozwijanie umiejętności pracy w grupie,• kształtowanie umiejętności społecznych uczniów: porozumiewanie się z dorosłymi i rówieśnikami, zgodne funkcjonowanie w zabawie i w sytuacjach zadaniowych,• wzmacnianie poczucia własnej wartości uczniów,• kształtowanie pozytywnych postaw dzieci wobec leśnej przyrody,- psychomotoryczne<ul style="list-style-type: none">• dostarczenie dzieciom pozytywnych przeżyć emocjonalnych związanych z kontaktem z przyrodą w lesie,• wdrażanie do scalenia aktywności poznawczej, emocjonalnej i ruchowej. <p>2) szczegółowe (operacyjne):</p> <p>Dziecko:</p> <ul style="list-style-type: none">• spaceruje po lesie,• ogląda przyrodę ożywioną i nieożywioną,• zbiera dary jesieni (kasztań, żołędzie, kamienie, orzechy, opadłe liście, patyki itp.),• dobiera się w pary z innym dzieckiem,• gra w kółko i krzyżyk,• wypełnia kartę pracy zaobserwowanymi zmysłami,• opowiada, co zaobserwował i zanotował,• pracuje w grupie wybranej przez nauczyciela,• wymyśla historię liścia,• dzieli się pomysłami z innymi uczestnikami w grupie,• przedstawia historię liścia swojej grupy,• wybiera przedmiot z koszyka,• biegnie z przedmiotem od linii startu do mety,• liczy punkty,• rysuje, wykleja jesienny pejzaż,• ogląda prace innych dzieci,• opowiada o swoim rysunku,

	<ul style="list-style-type: none"> • układa w grupie zadanie matematyczne, • rozwiązuje w grupie zadanie matematyczne, • sprawdza w grupie zadanie matematyczne innej grupy, • zakłada opaskę na oczy, • słucha dźwięków lasu, • tańczy/rusza się do usłyszanych rytmów/dźwięków lasu, • opowiada o dźwięku, który usłyszało, • opowiada o wrażeniach z wycieczki po lesie, • chłonie las wszystkimi zmysłami.
Metody i techniki pracy	<ul style="list-style-type: none"> • obserwacje, • praca z materiałami, karty pracy, • ekspresja plastyczna, • ekspresja ruchowa, • burza mózgów, • inscenizacja, • zajęć praktycznych, • problemowa, • gry dydaktyczne.
Formy pracy	<ul style="list-style-type: none"> • indywidualna, • grupowa, • zbiorowa.
Środki i materiały dydaktyczne	<p>Potrzebne nauczycielowi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ramowy scenariusz lekcji, • osiem koszyków, • 20-24 jesiennie skarby zgromadzone podczas spaceru, w zależności od liczby uczestników, • kolorowe liście wycięte z papieru z numerami od 1 do 4 (punktacja do zabawy jesienny wyścig – musi być tyle liści, ile wszystkich przedmiotów w koszykach), • 5/6 termicznych koców. <p>Potrzebne uczniom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • plecak na skarby dla każdego uczestnika, • zbierane w trakcie spaceru leśne skarby – dary jesieni (kaształy, żołędzie, orzechy bukowe, kamienie, gałązki, liście itp.) • karta pracy (nr 1) dla każdego uczestnika – na kartce jest namalowanych pięć zbiorów/kółek/tabela z pięcioma oknami, każdy podpisany innym zmysłem – wzrok, słuch, zapach, dotyk, smak (można dodać rysunek tego zmysłu dla mniejszych dzieci), • kredki, ołówki, pastele, pisaki, • kartki z bloku rysunkowego a4, • kartki z bloku technicznego a3, • opaski na oczy dla każdego uczestnika, • termosy z ciepłymi napojami i śniadaniówki przygotowane przez rodziców.
Przebieg zajęć/lekcji	<p>1) faza przygotowawcza (wstępna)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Powitanie dzieci, zaproszenie ich na spacer po lesie, w którym będą odkrywały i obserwowały zmiany zachodzące jesienią. • Rozdanie każdemu uczestnikowi plecaka, do którego może zbierać jesiennie skarby (kaształy, orzechy, żołędzie, opadłe liście i gałązki itp.), podkreślenie, że traktujemy las

z szacunkiem, dlatego staramy się zbierać tylko opadłe dary lasu.

2) faza realizacyjna (główna)

- Leśne kółko i krzyżyk – dzieci dobierają się w pary, rysują na ziemi kratownice do gry i wykorzystując zgromadzone skarby (kaształy, kamienie, żołędzie, orzechy bukowe, liście), grają w kółko i krzyżyk, następnie zamieniają się parami i rozgrywają kolejną partię.
- Zmysłowy, leśny pamiętnik – uczestnicy otrzymują kartę pracy (nr 1), na której zapisują lub rysują po 2-3 rzeczy, które zaobserwowali poszczególnymi zmysłami, można dać dzieciom jeszcze kilka minut na pospacerowanie po wyznaczonym terenie, jeśli nie pamiętają, co zauważyli od wejścia do lasu, następnie dzieci opowiadają, co umieściły w swoim zmysłowym pamiętniku.
- Opowieść liścia – nauczyciel dzieli klasę na grupy 4-5- osobowe, dzieci tworzą historię liścia od małego pączka do opadającego jesienią liścia, technika dowolna, można podpowiedzieć dzieciom, że może to być rysunek, opowiadanie, drama, następnie grupy przedstawiają wszystkim swoją opowieść.
- Jesienny wyścig – nauczyciel dzieli klasę na 4 grupy, do czterech koszyków wkłada zgromadzone podczas spaceru skarby (w zależności od ilości dzieci ok 5-6 przedmiotów) i rozdaje koszyki czterem grupom, następnie nauczyciel rysuje na polanie linię startu, gdzie ustawiają się grupy w szeregu (przed pierwszym uczniem z każdej grupy leży koszyk z darami) oraz linię mety, gdzie stoją w szeregu cztery puste koszyki, nauczyciel stoi przy linii mety i mówi, co uczestnicy mają przynieść, pierwsze dziecko z grupy wybiera z koszyka przedmiot, biegnie i wkłada go do koszyka przy mecie, po pierwszej rundzie nauczyciel rozdaje punkty – kolorowe liście (liść z 4 pkt za pierwsze miejsce, liść z 3 pkt za drugie itp.), następuje druga runda, aż do przeniesienia wszystkich przedmiotów z linii startu, teraz następuje liczenie punktów (młodszym dzieciom można pomóc, starsze liczą samodzielnie), wygrywa grupa, która zdobyła najwięcej punktów.
- Jesienny pejzaż – dzieci tworzą obraz przedstawiający jesienny las, wykorzystują do tego kredki, pastele, ale mogą także stworzyć kompozycje z użyciem znalezionych skarbów (jesiennych liści, gałązek, żołędzi, jarzębiny itp.), następnie organizujemy leśną wystawę, mali artyści oglądają pracę kolegów i koleżanek, a chętne dzieci mogą opowiedzieć o swojej pracy.
- Leśna matematyka - nauczyciel dzieli klasę na 4 grupy (powinny to być inne grupy, niż w poprzednich ćwiczeniach), grupy wymyślają po dwa zadania z treścią z wykorzystaniem darów jesieni, które zebrały w lesie, przedstawiają je na plakacie a4, a następnie grupy wymieniają się zadaniami i liczmanami i rozwiązują działania, po wykonaniu ćwiczeń następuje powrót

	<p>zadań do grupy, która je wymyśliła i sprawdzenie poprawności obliczeń.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Leśna improwizacja ruchowa</u> – nauczyciel wybiera bezpieczne miejsce, polanę bez wystających gałęzi czy ostrych krzaków, następnie rozdaje każdemu dziecku opaski, dzieci zakładają je na oczy, tak aby nic nie widziały, nauczyciel prosi, aby dzieci uruchomiły swoje uszy i wsłuchały się w odgłosy lasu, a następnie zatańczyły, poruszały się do rytmu słuchanych dźwięków, po zakończeniu zabawy, dzieci mogą opowiedzieć, co usłyszały, który dźwięk był dla nich najładniejszy, najprzyjemniejszy. • <u>Leśna gra pamięć</u> – nauczyciel rysuje na ziemi 9-elementową szachownicę, w każdej kratce układa po jednym jesiennym skarbie, dzieci przez chwilę przyglądają się szachownicy, następnie odwracają się tyłem, a jedna osoba zamienia miejscami dwa elementy, na sygnał dzieci odwracają się i grupa musi odgadnąć, co się zmieniło, po kilku rundach można utrudnić zadanie i zamieniać 3 czy 4 elementy na raz. <p>3) faza podsumowująca (końcowa)</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Opowiedz mi o lesie</u> – grupa siada na kocach w kręgu, nauczyciel podaje kasztana pierwszemu uczestnikowi, czyli udziela mu głosu, a uczestnik mówi o jednej rzeczy, którą zapamiętał, która zrobiła na nim największe wrażenia podczas wycieczki czy o skarbach, które włożył do swojego plecaka, następnie podaje kasztana kolejnej osobie, aż wszyscy (łącznie z nauczycielem) opowiedzą o swoich wrażeniach. • Podziękowanie uczestnikom za wycieczkę i aktywne uczestnictwo.
<p>Komentarz i ocena przebiegu lekcji</p>	<p>Przeprowadzenie takiej lekcji (szczególnie, jeśli to będzie pierwsza lekcja terenowa) może być trudne, wiązać się z wieloma wyzwaniami, takimi jak zapewnienie dzieciom bezpieczeństwa, wcześniejsze zbadanie terenu, zorganizowanie miejsca na lekcje, wyznaczenie czasu na poszczególne ćwiczenia, przerwy i posiłki.</p> <p>Pozytywem takiej lekcji terenowej będzie niewątpliwie niezastąpiony (żadnym filmem, ilustracjami czy rycinami) kontakt dziećmi z przyrodą w lesie, dostarczenie uczniom pozytywnych przeżyć, nabycie doświadczenia pracy i zabawy w lesie.</p> <p>Pierwsza lekcja terenowa w lesie może stać się przyczynkiem do organizowania kolejnych lekcji w naturalnym środowisku, w różnych ekosystemach.</p>

SCENARIUSZ LEKCJI TERENOWEJ W EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ

Autorka: Karolina Domian - Szkoła Podstawowa nr 14 w Krakowie

<p>Hasło programowe</p>	<p>"OGRÓD ODKRYWCÓW"</p>
<p>Zakres treści (temat)</p>	<p><u>Temat:</u> Odkrywamy przyrodę wszystkimi zmysłami.</p> <p><u>Pytania kluczowe:</u> Co rośnie w ogrodzie? Co pachnie na łące? Co słyszę wśród drzew? Jakie smaki mają warzywa? Jakie kształty ma przyroda? Czy ortografia może ukryć się wśród roślin, a może pod ziemią?</p>
<p>Miejsce i czas realizacji</p>	<p><u>Miejsce realizacji</u> Ogród szkolny - teren wokół rabat ogrodowych oraz łąki kwietnej, - teren wokół szkoły - łąka, las.</p> <p><u>Czas realizacji</u> - lekcja blokowa edukacji wczesnoszkolnej - 4 - 5 godzin lekcyjnych.</p> <p><u>Okres realizacji</u> - czas zbiorów w ogrodzie szkolnym, - na przełomie końca lata i początku jesieni.</p>
<p>Cele:</p>	<p>1) ogólne: <u>- poznawcze</u> > rozwijanie dziecięcej wrażliwości na otaczającą przyrodę (wykorzystanie zmysłów dotyku, wzroku, słuchu, węchu), > budowanie postaw proekologicznych u dzieci oraz dbaniem o środowisko przyrodnicze, > budowanie zainteresowania uprawą roślin</p> <p><u>- wychowawcze</u></p>

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ budowanie pozytywnych doświadczeń u dziecka w kontakcie z przyrodą, ➤ budowanie pozytywnych relacji, opartych na zaufaniu między dziećmi w grupie <p>- <u>psychomotoryczne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ pobudzanie kreatywności, ➤ poprawa odporności organizmu, ➤ poprawa sprawności fizycznej i koordynacji ruchowej ➤ podwyższenie poczucia własnej wartości u dziecka.
	<p>2) szczegółowe (operacyjne):</p> <p>- <u>wiadomości</u></p> <p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi wymienić zmysły człowieka - potrafi nazwać charakterystyczne rośliny występujące na łąkach - wymienia nazwy warzyw ogrodowych <p>- <u>umiejętności</u></p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dokonuje obserwacji przyrodniczych za pomocą różnych zmysłów - dokonuje interpretacji obserwowanych zjawisk przyrodniczych i poprawnie formułuje wnioski, - dokumentuje obserwacje przyrodnicze za pomocą schematycznych rysunków, - posługuje się prostym sprzętem do obserwacji terenowej: lupą, narzędziami ogrodniczymi. <p>- <u>postawy</u></p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przestrzega zasad właściwego zachowania się w ogrodzie - dostrzega piękno przyrody i potrzebę jej ochrony.
	<p><u>Metody pracy:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - obserwacje przyrodnicze, , - eksperymenty z elementami przyrody

Metody i techniki pracy	- doświadczenia w terenie.	
	<u>Techniki pracy:</u> - pudełko odkryć, - kostka zmysłów, - komponowanie elementów przyrody.	
Formy pracy	<u>Formy pracy</u> - praca w zespołach zadaniowych) - indywidualna - zbiorowa (ewaluacja zajęć i zaproszenie rodziców)	
Środki i materiały dydaktyczne	<u>potrzebne uczniom:</u> - piktogramy zmysły - podkładki A4 - kartki techniczne format A3 - ramka z kartonu w formacie A3 - fartuszki do ogrodu - narzędzia ogrodnicze małe - lupa - tacki - nożyki do warzyw	<u>potrzebne nauczycielowi:</u> - pudełka obserwacyjne - koce - moździerz - chustki do zawiązania oczu - książki przyrodnicze i ogrodnicze - kostka zmysłów - pudełka zmysłów 4X - folia samoprzylepna - sznurek z 4 końcami do podziału na grupy - karty pracy
	Przebieg zajęć/lekcji	<p style="text-align: center;">1. <u>Faza przygotowawcza</u></p> <p>Uczniowie przed zajęciami w ogrodzie otrzymują informacje: co należy przynieść na lekcję w ogrodzie szkolnym oraz zadaniem uczniów jest przypomnienie sobie: jakimi zmysłami poznaje człowiek? Nauczyciel wyznacza teren zajęć, przygotowuje potrzebne pomoce do realizacji zajęć.</p> <p>Przed zajęciami nauczyciel zapoznaje uczniów: - z zasadami zajęć w ogrodzie, - przedstawia plan przebiegu zajęć,</p>

- pokazuje jak posługiwać się narzędziami ogrodniczymi,
- pokazuje grupie teren, po którym można się poruszać,
- pokazuje, których roślin nie można spożywać.

Nauczyciel mówi dzieciom, że w czasie dzisiejszych zajęć będą miały okazję zdobycia odznaki „Ogrodu Odkrywców”. Aby zdobyć odznakę należy zebrać osiem pieczętek na swojej karcie. W celu zdobycia potrzebnych pieczętek należy wykonywać zadania, które nauczyciel przygotował. Każde z dzieci otrzymuje swoją kartę z miejscem na pieczętki.

2) Faza realizacyjna

AKTYWNOŚĆ 1 - **POZNAJEMY ZMYŚLAMI**

Dzieci współpracują w czterech grupach (DOTYK, SŁUCH, WĘCH, WZROK). Nauczyciel zapoznaje uczniów z piktogramami zmysłów i dzieli klasę na grupy, wyznacza zadania dla każdej z grup, każda grupa otrzymuje pudełko zmysłów.

Zadaniem grupy jest zgromadzenie minimum pięciu elementów przyrody do pudełka zmysłów, które poznają za pomocą zmysłu danej grupy.

*W przypadku jeśli np. słysząc ptaka, należy go narysować i przy prezentacji naśladować jego głos. Następnie grupy wymieniają się między sobą i poznają zmysłem, grupy która prezentuje swoje zbiory.

*Na tej zasadzie, że jeśli grupa wzrok rozpoznaje przedmioty grupy dotyku, to musi je rozpoznawać po dotyku z zasłoniętymi oczami. Itd. Jeśli grupa węch, prezentuje swoje zbiory grupie dotyk, to ta musi za pomocą węchu je rozpoznawać z zamkniętymi oczami.

Wnioski każda z grup zapisuje na karcie pracy. Wymieniając: *Co czuję? Co słyszę? Co widzę? Co smakuje?*

AKTYWNOŚĆ 2 - **ZDROWE KANAPKI**

Uczniowie z zebranych produktów z ogrodu warzywnego przygotowują zdrowe kanapki, na których za pomocą wyciętych kształtów z warzyw tworzą kształty zwierząt zamieszkujących łąki, lasy i ogrody. Aktywność jest formą zorganizowanej przerwy w czasie zajęć.

AKTYWNOŚĆ 3 - **ŻYWA ORTOGRAFIA**

Zadaniem uczniów jest wypisanie jak największej ilości nazw roślin i zwierząt według podanych trudności ortograficznych, pracując w grupach podzielonych za pomocą sznurka. Grupa 1 - ó. Grupa 2 - ż. Grupa 3 - rz. Grupa 4 - u. Uczniowie obserwują owady występujące na łące kwietnej, sprawdzają, czy któryś z owadów zasiedlił domki i hotele dla owadów, podnoszą kamyki, korę, kępy traw i sprawdzają, czy żyją tam bezkręgowce, zaobserwowane nazwy zapisują w karcie pracy zgodnie z trudnością ortograficzną.

AKTYWNOŚĆ 4 - **TABLICE PRZYRODNICZE**

Uczniowie otrzymują podkładki i kartki A4, pracując indywidualnie opisują wybraną roślinę lub zwierzę, według podanych pytań: Gdzie rośnie/ Gdzie występuje? Jak wygląda? Po czym go poznać? Czego potrzebuje do wzrostu? Czy jest ważny dla przyrody? Następnie uczeń wykonuje ilustrację do opisu i pracę umieszcza w plastikowej osłonce, doczepia do niej patyk. Każdy uczeń wybiera miejsce w ogrodzie, gdzie umieszcza swoją tablicę z opisem, zgodnie z występowaniem danej rośliny lub owada.

AKTYWNOŚĆ 5 - **WIELOBARWNOŚĆ I WIELOKSZTAŁTNOŚĆ**

Uczniowie otrzymują ramki z tektury, do których przymocowana jest folia. Zadaniem uczniów jest zebranie z łąki i ogrodu wielobarwnych roślin o różnych kształtach i stworzenie kompozycji, obrazu przestrzennego. Uczniowie mają do wyboru, ramki do pracy płaskiej bądź kartonik, do pracy przestrzennej.

Następnie każdy z uczniów umieszcza na pracy wybrane zwierzę, które dobrze czuło by się na tej pracy. Zwierzę wycina z kart pracy, następnie zabezpiecza pracę folią samoprzylepną. Nadaje tytuł pracy. Prace zostają zawieszane przez nauczyciela i wyeksponowane na ogrodzeniu szkolnym.

AKTYWNOŚĆ 6 - KSZTAŁTY W PRZYRODZIE

Uczniowie wyszukują przedmioty z otoczenia według kategorii zapisanych przez nauczyciela na kartonach. Kategorie: okrągłe, proste, krzywe, długie, krótkie, trójkątne, równoległe, inne. Matematyczne kształty w przyrodzie pomagają uczniom kategoryzować i dopasowywać do konkretnej kategorii.

AKTYWNOŚĆ 7 - DŹWIĘKI PRZYRODY

Uczniowie z zebranych patyków, kamieni, gałęzi, kory, liści, traw, szyszek próbują wydobyć dźwięki, sprawdzają, które elementy przyrody nadają się do muzykowania. Uczniowie sprawdzają co szeleści, co jest głośne, a co ciche. Doświadczają, że drewno wydaje szczególne dźwięki o różnych tonach. Uczniowie bawią się układając różne rytmy, układają rytm do swojego imienia. Następnie jedno z dzieci za plecami pozostałych wytwarza dźwięk np. uderza o siebie dwoma kamykami, zadaniem pozostałych dzieci jest odgadnięcie jakiego materiału użyło dziecko. Z pozostałych patyków uczniowie wytwarzają instrumenty muzyczne np. z kilku patyków przymocowanych za pomocą sznurka może powstać drewniany instrument muzyczny. Dzieci mogą tworzyć muzykę uderzając o wisząc kawałki drewna.

AKTYWNOŚĆ 8 - ŚCIEŻKA SENSORYCZNA

Uczniowie współpracując w grupach przygotowują ścieżkę sensoryczną w wyznaczonym miejscu. Do ścieżki sensorycznej mogą wykorzystać przyniesione szyszki, korę ogrodową, kamyki, patyki oraz mech z lasu. Następnie uczniowie boso przechodzą przez ścieżkę sensoryczną pobudzając zmysł dotyku.

AKTYWNOŚĆ 9 - LEŚNE MEMORY

Uczniowie dobierają się w pary, ich zadaniem jest przyniesienie z lasu w pobliżu szkoły 6 patyków podobnej długości oraz 9 różnych rzeczy, np. szyszkę, piórko, gałązkę, liście, kamyk, kawałek kory, nasiona, czapeczkę żołądzia itp. Następnie uczniowie z patyków układają 9 pól i układają w nich pojedyncze przedmioty. Uczniowie na zmianę zabierają po 2 przedmioty zamieniają ich

	<p>miejsce, druga osoba zamyka oczy na 5 sekund i odgadują, które przedmioty zmieniły miejsce. Uczniowie grę mogą również przeprowadzić podobnie jak grę w kółko i krzyżyk, dzieląc przedmioty na dwie kategorie okrągłe i krzywe, następnie umieszczają je w pustych polach, tak aby ułożyć trzy rzeczy tej samej kategorii obok siebie.</p> <p style="text-align: center;">3) Faza podsumowująca</p> <p>Uczniowie na karteczce samoprzylepnej zapisują:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Co odkryły w szkolnym ogrodzie? - Co się im podobało, a co było trudne? <p>Karteczki przyklejają na tablicę korkową, następnie nauczyciel odczytuje informacje zwrotne od uczniów.</p>
<p>Komentarz i ocena przebiegu lekcji</p>	<p><u>Pozytywne aspekty pracy</u> - Uczniowie przebywają przez cały dzień na świeżym powietrzu w otoczeniu przyrody, pracują metodami aktywizującymi, współpracują w grupach, poznają wielozmysłowo świat roślin i zwierząt w przyjaznym otoczeniu.</p> <p><u>Negatywne aspekty pracy</u> - Aktywności i lekcje w przyrodzie zależne są od warunków atmosferycznych, części zadań nie udałooby się przeprowadzić w deszczowy dzień. Ważne jest odpowiednie przygotowanie uczniów i poinformowanie rodziców i dopasowanie ubrań dzieci do warunków atmosferycznych.</p> <p><u>Wnioski do dalszych działań</u>- Prace wykonane podczas zajęć przez uczniów mogłyby być zaprezentowane rodzicom uczniów w godzinach popołudniowych. Dzieci mogłyby podobne aktywności przeprowadzić z rodzicami np. zagrać w leśne memory, poprowadzić rodzica przez ścieżkę sensoryczną. Rodzice mogliby odgadywać co jest w pudełkach zmysłów, czy np. rozpoznawali by zioła po zapachach. Dzieci mogłyby oprowadzić rodziców po wystawie swoich prac "Wielobarwne i wielokształtne". W ten sposób rodzice dowiadują się czego nauczyły się dzieci oraz zapraszają ich do wspólnego odkrywania świata przyrody.</p>

SCENARIUSZ LEKCJI TERENOWEJ W EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ

Hasło programowe	Złota polska jesień a w rzeczywistości paleta otaczających nas kolorów!!!
Zakres treści (temat)	W poszukiwaniu jesiennych kolorów ukrytych w przyrodzie.
Miejsce i czas realizacji	Ogród szkolny, park, najbliższa okolica, czas 45/90min
Cele:	<p>1) ogólne:</p> <ul style="list-style-type: none">-rozwijanie zainteresowania dzieci jesienną przyrodą,- wrażliwienie na piękno otaczającej nas przyrody,- rozwijanie umiejętności zgodnej współpracy i współdziałania w grupie,-doskonalenie umiejętności komunikacyjnych i wzajemnego zrozumienia,- rozwijanie kreatywności, wyobraźni, <p>2) szczegółowe (operacyjne):</p> <ul style="list-style-type: none">-uczeń dostrzega i nazywa zmiany zachodzące w przyrodzie jesienią,-uczeń wymienia cechy i kolory charakterystyczne dla jesieni,- uczeń potrafi dopasować element zbioru do koloru,- uczeń potrafi wskazać zbiór najwięcej lub najmniej liczebny,- uczeń potrafi używać określeń, mniej, więcej lub tyle samo,- uczeń przelicza elementy w zbiorze do 30,- uczeń opisuje własnymi słowami wskazany element,- uczeń wykonuje prace plastyczną przy użyciu materiałów przyrodniczych,- uczeń zgodnie współpracuje w grupie,- uczeń zwraca uwagę na bezpieczeństwo swoje i innych,
Metody i techniki pracy	- obserwacja, pogadanka, aktywizująca, działanie praktyczne

<p>Formy pracy</p>	<p>-indywidualna i grupowa</p>
<p>Środki i materiały dydaktyczne</p>	<p>- tekst wprowadzający do tematu (dla nauczyciela), woreczek/ pudełko z „kamyczkami” (mają na celu podzielenie dzieci na grupy). -lupy, pudełka po zapalniczkach lub inne podobnego formatu (około 20 sztuk), pudełko kartonowe np. po butach jedno na grupę, kolorowe kartki formatu A4(ilość od4-6 kolorów) - zestaw kartek na grupę, długie wykałaczki szaszłykowe (dla każdego ucznia po 1), plastelina jeden kolor dla ucznia, pisak dla każdego ucznia, kartkę papieru z bloku technicznego, opcjonalnie szalik do zasłaniania oczu, koce-maty.</p>
<p>Przebieg zajęć/lekcji</p>	<p>1) faza przygotowawcza (wstępna) Dzieci stają w kręgu, zamykają oczy wsłuchując się odgłosy dobiegające z otoczenia. W środek koła wchodzi nauczyciel odczytując lub mówiąc z pamięci krótką historię (załącznik nr 1). Krótkie omówienie wysłuchanej historii. Losowanie z woreczka kolorowego 'kamyczka' i stworzenie zespołów według wylosowanego koloru.</p> <p>2) faza realizacyjna (główna) Każdy zespół otrzymuje kolorowe kartki, które dzieci układają w wyznaczonym przez nauczyciela miejscu. Zadaniem każdej grupy będzie wyszukanie na wyznaczonym przez nauczyciela terenie elementów przyrodniczym pasujących kolorystycznie do kolorowych kartek (skarby można zbierać do kartonowego pudełka – a następnie ułożyć do pasujących kolorów). Podczas poszukiwań można używać lup, a drobne elementy zbierać do pudełek po zapalniczkach. Ustalamy z klasą obszar, po którym mogą się poruszać, zwracamy uwagę na bezpieczeństwo (np. szkło, ostre przedmioty). Ustalamy również sygnał rozpoczynający poszukiwania i kończący.</p> <p>Po zakończeniu zadania cała klasa kolejno zbiera się przy każdej „stacji” a grupa, do której należy to miejsce pokazuje zebrane skarby, wskazuje zbiór z największą i najmniejszą liczą elementów, przelicza elementy we wskazanym zbiorze przez nauczyciela. Nauczyciel kolejno zawiązuje dzieciom oczy (lub prosi o ich zamknięcie) wybiera „skarby” jesiennej przyrody – przy „wyłączonym” zmysle wzroku, używając pozostałych zmysłów uczeń opisuje jaka ta rzecz jest. Po prezentacji każdej z stacji zasiadamy wspólnie na kocach-matach, a zebrane elementy poszczególnych grup łączymy w jedną całość (dalej kierując się kolorami). <i>Zwrócenie uwagi, które elementy zbioru powtarzają się najczęściej, czy są elementy które pojawiły się tylko w jednej grupie lub jednym zbiorze, które elementy mogły trafić do kilku zbiorów. Czy do wszystkich kolorów z kartek łatwo można było dopasować elementy, jaka gama kolorystyczna/ lub element jest charakterystyczny dla jesieni, z czego to może wynikać.</i></p> <p><u>Zebrane przedmioty zabieramy ze sobą do sali/ do kąpka przyrody.</u> <u>Po tej części lekcji chwila przerwy dla dzieci.</u></p> <p>Cała grupa ponownie zbiera się w kole, skoro jesień to pełno wokół nas liści, które posłużą nam jako materiał do pracy plastycznej- jesienna gąsienica z liści.</p>

	<p>Każdy uczeń otrzymuje wykałaczkę (plastelina, kartka i pisaki pozostają w zbiorczym pudełku). Nie ostrą część wykałaczkę zabezpieczamy połową plasteliny zaklejając na końcu, a następnie ostrożnie nabijamy zebrane liście na patyk na całej jego długości. Z kartki tworzymy pyszczek gąsienicy – metodą wydzierania nadajemy kształt, rysujemy oczy, będzie to ostatni element gąsienicy. Ostrą część wykałaczkę zabezpieczamy kulką plasteliny, która stworzy nosek. I gotowe!! Prace umieszczamy na szkolnym parapecie lub ogrodzie szkolnym, przy wejściu.</p> <p>3) faza podsumowująca (końcowa) Cała klasa staje w rozsypance twarzą w stronę nauczyciela. Każdy uczeń stara się odpowiedzieć na jedno pytanie: Co udało mu się zapamiętać z zajęć, co mu się najbardziej podobało/ lub też nie, jaki element zajęć sprawił mu największą radość. Po udzieleniu odpowiedzi kolejno dzieci ustawiają się za nauczycielem tworząc gąsienicę. Ostatnie dziecko nauczyciel ustawia przed sobą- będzie to pyszczek gąsienicy. Klasowa gąsienica wędruje do szkoły.</p>
<p>Komentarz i ocena przebiegu lekcji</p>	

Załącznik nr 1 (własnego autorstwa)

Słońce pomału budzi się z nocnego snu, tylko jego promienie nie są tak ciepłe jak kilka dni temu. Śpiew ptaków nie jest tak radosny. Wiatr mocno kołysze drzewa, unosząc przy tym liście na pobliskim chodniku. Krople rosy delikatnie spływają po źdźbłach trawy znikając w jej gęstwinie. W oddali widać chłopca to Szymon, szybkim krokiem zbliża się w kierunku parku. Wygląda jak by się spieszył, jak by o czymś zapomniał. Nerwowo spogląda na zegarek. Zatrzymuje się przy pobliskiej ławce, zdejmuje plecak i zaczyna nerwowo czegoś szukać. Jego oczy zaczynają się szklić, napełniają się "kroplami rosy" - to łzy. W plecaku miał wszystko, ale najważniejszej dla niego w tym dniu rzeczy nie było – „kolorów jesieni”. Nagle zerwał się silny wiatr unosząc w pobliżu chłopca kolorowe liście, drobne gałązki, piasek, a wszystko to mieniło się w promieniach słońca. Szymon przecierał oczy ze zdumienia, jego twarz rozpromieniała niczym niebo o poranku. Nagle wiatr ucichł.... Szymon pochylił się, wyciągnął ręce przed siebie zbierając "kolory jesieni" małe, drobne, ukryte gdzieś w oddali, nie tak oczywiste dla każdego, dostrzegane wszystkimi zmysłami.....

Zdjęcie pracy plastycznej i przykładowe koło kolorów (własnego autorstwa)

Autor: Edyta Kamińska